

щоб у нього виникли проблеми із захистом інтелектуальної власності, він хоче мінімізувати ризики копіювання патентів, торговельних знаків і т.п. Не зайвим було б створити окремий спеціалізований суд для розгляду справ у сфері інтелектуальної власності.

Крім цього, є необхідність вивчення саме європейського досвіду протидії транснаціональній злочинності у сфері інтелектуальної власності для правоохоронних органів України та адаптації організаційно-правових механізмів до європейських стандартів визначаються такими чинниками:

– обов'язок співпраці України та Європейського Союзу у запобіганні окремим видам транснаціональної злочинності, що безпосередньо передбачено ст. 68 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським співтовариством та їх державами-членами (набула чинності у 1998 р.);

– розширення Європейського Союзу 2007 р., у наслідок якого новими державами-членами стали країни Східної Європи, у тому числі такі, що безпосередньо межують з Україною, наприклад, Польща;

– вхідження України до складу Європейського Союзу, що є стратегічною метою розвитку нашої держави, яке передбачає адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу, в тому числі в сферах, що потенційно є уразливими з боку посягання транснаціональних злочинних груп.

Список використаних джерел

1. Карпенко Є. М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями (на матеріалах Інтерполу та Європолу) : моногр. / Є. М. Карпенко. – К., 2013. – 345 с. – С. 32–33.

2. Карпенко Є. М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями (на матеріалах Інтерполу та Європолу) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Карпенко Євген Михайлович ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 249 с.

3. Мозоль С. А. Кримінологічна безпека в Україні : моногр. / С. А. Мозоль. – Х. : Константа, 2018. – 482 с. – С. 184–185.

Карманова Нінель Ігорівна,

викладач кафедри конституційного права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат політичних наук

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в українській криміналістичній і кримінально-процесуальній літературі з'явилися нові тенденції щодо застосування так званих нетрадиційних методів одержання і використання доказової інформації.

Поширеність подібних тенденцій, заміна наукових підходів до проблем одержання та оцінки доказів псевдонауковими, нібито новими теоріями створюють серйозну загрозу демократичним засадам судочинства.

Так, в проблемі можливостей використання нетрадиційних криміналістичних і спеціальних знань та методів у розслідуванні злочинів нетрадиційні методи визначаються як такі, що ще не одержали достатнього визнання в теорії криміналістики і впровадженні в практику, котрі криміналістика пристосовує і використовує в своїх цілях для розкриття і розслідування злочинів .

У багатьох країнах дуже часто став уживатися термін «поліграф», або детектор брехні. Поліграф – це прилад, який вимірює і фіксує значення параметрів фізіологічних змінних людини при відповідях на запитання поліграфічного тесту.

Поліграфічний тест – особливим чином підібрані до конкретної ситуації запитання, що мають чітку позиційну структуру. Тест формується з запитань, які несуть різні смислові і функціональні навантаження [1].

Запитання одного тесту пред'являються (ставляться при включеному поліграфі) в довільному порядку від трьох до п'яти разів кожний.

При внутрішній напрузі, наприклад, при відповідях на «неприємні» запитання при помилковому свідченні, ці змінні (кров'яний тиск, частота пульсу, вогкість шкіри, частота дихання та інші) приймають значення, істотно відмінні від звичних для даної людини. Оцінюючи одержані результати вимірювань фізіологічних змінних, роблять висновки про істинність свідчення [1; 2].

Основний аргумент на користь широкого застосування поліграфа в практиці розслідувань різної спрямованості і в профілактичних заходах – це об'єктивність реєстрованих процесів і можливість у відносно короткі терміни одержати інформацію, яку або взагалі не можливо, або дуже важко і дорого одержати традиційними методами.

Близько 65 країн світу використовували перевірки на поліграфі.

В деяких країнах, наприклад в Японії, Канаді, Ізраїлі, Південній Кореї, Польщі, Туреччині, докази, одержані за допомогою перевірки на поліграфі, можуть бути представлені і враховуватися в суді.

У США щорічно проводиться декілька мільйонів таких перевірок, а для багатьох категорій держслужбовців вони є обов'язковими.

У Європі в середньому кожний четвертий співробітник будь-якої компанії одурює свого працедавця. Шахрайство і зловживання власних службовців щорічно завдає європейським корпораціям збитки.

У 49 штатах США результати перевірки на поліграфі можуть бути визнані аргументами в суді зі згоди обох сторін.

В Україні крадіжки персоналом в супермаркетах стають поширеним явищем. Несумлінні і нечесні працівники спричиняють відчутні матеріальні збитки в будь-якій сфері людської діяльності.

Попит на чесних працівників і ефективність вживання поліграфів визначили стрибок їх використання в Україні.

Вживання поліграфів в Україні – зовсім не далеке майбутнє, а сьогоднішня реальність.

Кількість закуплених поліграфів Україна зростає з кожним роком, особливо охоронні фірми, що надають послуги поліграфологів.

Послугами поліграфологів в Україні якнайбільше звертаються керівники банків, автотранспортних компаній, сервісних центрів, казино, ресторанів, будівельних і ремонтних компаній.

Поліграфічне тестування здійснюють поліграфологи, від якості підготовки яких багато в чому залежить ефективність і міра достовірності результатів тестування.

Базовий курс підготовки поліграфолога в Україні для комерційної структури звичайно становить 6–8 тижнів і включає теоретичний, лабораторний і практичний курси.

Фахівці стверджують, що за день добре підготовлений поліграфолог може провести не більше трьох обстежень (інакше результати будуть неякісними).

Багато українських поліграфологів використовують у своїй роботі прилади американської компанії Lafayette Instrument (сегмент на світовому ринку – близько 85 %, продажі – в 77 країнах світу).

Основні причини використання поліграфа такі:

- застосовний для будь-якого виду розслідування і дозволяє швидко виявляти брехню;

- забезпечує отримання додаткової інформації, яка прямо або побічно пов'язана з напрямом або об'єктом розслідування;

- прискорює хід розслідування при відносно невисоких витратах;

- забезпечує об'єктивну і швидко оцінку достовірності повідомленої кандидатом інформації, його потенційної благонадійності і лояльності;

- дозволяє виявляти приховані ознаки досконалих або підготовлюваних зловживань, інших чинників, що впливають на благонадійність співробітників.

З появою поліграфа як інструмента, який сприяє розкриттю злочинів, виникла і проблема законності його вживання. У світі немає однозначних відповідей на запитання, пов'язані з використанням поліграфа.

Застосування поліграфа в Україні засновано на принципах, що прийняті в інших країнах і не суперечать українському законодавству.

В Україні немає спеціальних законодавчих актів, регулюючих використання поліграфа, проте він може застосовуватися на підставі Кодексу законів про працю України.

У ст. 26 при прийомі на роботу передбачається можливість проведення додаткових перевірок, а за ст. 40 трудовий договір може розриватися при невідповідності працівника посаді.

Застосування поліграфа в органах внутрішніх справ України може здійснюватися на підставі Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”.

Так, ст. 9 Закону не забороняє використання технічних засобів, які не пригніблюють свободу і не завдають збитку здоров’ю людей і навколишньому середовищу. Посилаючись на чинне законодавство, можна зробити висновок, що ніяких обмежень на використання поліграфа в Україні не існує.

Поліграф використовується для вирішення двох основних завдань: профілактика правопорушень і їх розкриття.

Перше завдання розв’язується шляхом проведення кадрових перевірок. Профілактика дає відмінний результат при використанні поліграфа для роботи з кадрами на етапі прийому і при періодичних перевірках працюючого персоналу.

Поліграф на етапі прийому на роботу дозволяє виявляти:

- спотворені анкетні дані;
- підроблені документи, що надаються;
- негативні звички і пристрасті;
- кримінальне минуле;
- справжні причини звільнення з попереднього місця роботи;
- істинні мотиви влаштування на роботу і багато інших.

Необхідно відзначити, що в багатьох країнах існують законодавчі акти, регламентуючі застосування поліграфа.

В Україні, на думку багатьох українських депутатів, поява закону про поліграф теоретично можлива, але практично не потрібна. У принципі, його застосування і зараз не суперечить українському законодавству.

Довести неправомірність використання детектора, спираючись на існуючу законодавчу базу, зараз достатньо складно, особливо якщо його застосовують із згоди претендента (наприклад, при оформленні на роботу працедавець рекомендує кандидату пройти тестування на детекторі, той відмовляється і йде шукати інше місце роботи – нічий права не порушуються).

Прихильники застосування поліграфа стверджують: якщо Україна йде у світовий ринок і світові організації, то в Україні повинні бути закони, регламентуючі застосування поліграфа.

Список використаних джерел

1. http://www.ukrpolygraph_org – Український поліграфологічний журнал.
2. http://www.polygraph_com_ua – Центр детекції брехні.
3. http://www.kpk_org_ua – Комитет противодействия коррупции и организованной преступности.